

Leren doe je zelf. De bevordering van zelfstandig leren in en buiten de klas.

1 mei 1993

Auteur: [Anne-Mieke Janssen-van Dieten](#)

Volume: [22](#)

Nummer: [5](#)

Pagina's: 71-76

Documenten

- [vonk_jrg22_078.pdf](#)

leren doe je zelf de bevordering van zelfstandig leren in en buiten de klas anne mieke janssen van dieten volwassen tweedetaalleerders leren een taal in een omgeving waarin de doeltaal tevens voertaal is zij moeten vaak functioneren in situaties die hoge eisen stellen aan taalvaardigheid in de regel wordt hun weinig tijd gegund om de taal tot op het gewenste niveau te leren en hebben zij minder contact met de doeltaal en sprekers van die taal dan verondersteld wordt hun behoeften zijn vaak diverser en specifiekker dan die van jeugdige leerders de laaggeleiden onder hen hebben vaak weinig leerervaring of leerervaringen die leiden tot pedagogische afhankelijkheid en zijn derhalve niet bereid of in staat tot zelfstandig leren dit betekent mijns inziens dat het tweedetaalonderwijs niet alleen tot taak heeft de taalvaardigheid van de cursisten te vergroten maar ook de taak hen te leren omgaan met hun specifieke situatie als tweedetaalleerder gebruik te maken van die situatie en optimaal te functioneren met een talige handicap dat kunnen we nastreven door niet alleen het vergroten van de taalvaardigheid als doel van het onderwijs te beschouwen maar ook expliciet aandacht te besteden aan het leerproces en de bevordering van leervaardigheid voor veel cursisten is een dergelijk gebruiken keuzes te maken en beslissingen te benaderen vreemd en moeilijk om te nemen in het leerproces en het leren te accepteren dat geldt trouwens te evalueren richterich suter 1988 ook voor veel docenten voor wie het kortom reflectie op het leerproces en op moeilijk wettens is hun sturende rol in taalgebruik activiteiten die zelfstandig leren het onderwijsleerproces over te dragen aan bevorderen kunnen uitstekend gekoppeld cursisten het is dan ook niet raadzaam worden aan een centrale activiteit als zelfstandig leren abrupt in te voeren dat beoordeling kan beter geleidelijk in kleine stapjes maar wel consequent gebeuren cruciaal voor de sturing van het eigen leerproces is dat de lerende leert behoeften te identificeren en zelfbeoordeling van de leerdoelen vast te stellen zich bewust te schrijfvaardigheid worden dat leren een zaak van de

teerder zelf is gebruik te maken van persoonlijke om toepassing van zelfbeoordeling en en institutionele bronnen leer en commu daarmee de actieve participatie van de leer nicatiestrategieen te ontdekken en te der in het onderwijsleerproces bij het ni 2 mei juni 1993 nummer 5 22e jaargang nw onderwijs te stimuleren is bij de ontwikke de verzamelde gegevens betreffende de ling van de instaptoets anderstalige lessen tijdens de experimentele periode volwassenen janssen van dieten e a kwam duidelijk naar voren dat er in een van 1988 parallel aan de toets ook een zeitbe de drie experimentele groepen meer en oordelingsversie geconstrueerd onderzoek beter getraind was dan in de andere twee rond die beide versies bracht onder andere op mogelijke verklaringen daarvoor komen aan het licht dat er in vrij hoge mate over we later terug schat werd en dat de kwaliteit van het oor deel niet beter werd naarmate men langer dat kwam ook tot uitdrukking in de resulta onderwijs nederlands genoten had om die ten weliswaar was de progressiescore reden is een experiment opgezet met drie voor zelfbeoordeling van schrijfvaardigheid groepen laag opgeleide teerders van het in de experimentele groep hoger dan die in nederlands basiseducatie de controlegroep maar het verschil was deze groepen kregen gedurende vier niet significant en dat betekent dat niet vol maanden training in zelfstandig leren bij doende bewezen is dat er van een echt ver schrijfvaardigheid aan het begin van het schil sprake is voor de groep waarin de experiment beoordeelden zij hun schrijf training succesvol verlopen was kon echter vaardigheid en werd deze getoetst wel aangetoond worden dat hun vooruit datzelfde werd gedaan door drie parallel gang in zelfbeoordeling groter was dan die groepen binnen dezelfde scholen die geen bij de controlegroepen die vooruitgang training ontvingen aan het einde van het manifesteerde zich niet alleen in kwantita experiment gebeurde dat nog een keer tief maar ook in kwalitatief opzicht er wer tijdens het experiment werd zorgvuldig bij den in die groep minder onzekere oordelen gehouden door middel van lesregistraties gegeven de vooruitgang was evenwichtig en observatie wat er in die perioden in de verdeeld over de vier onderscheiden sub klassen gebeurde de belangrijkste vraag in vaardigheden bij schrijven en het was de dat onderzoek was of de kwaliteit van het enige groep die grote vooruitgang vertoon oordeel over schrijfvaardigheid in de experi de bij het beoordelen op tekstniveau mentele groep meer was toegenomen dan helaas va ri eerde het aantal lessuren in de in de controlegroep uitgaande van de ver onderzochte groepen van drie tot negen onderstelling dat sturing van het leerproces uur per week zodat het moeilijk werd de efficiënter zal zijn naarmate de inschatt ing groepen onderling te vergelijken op van eigen taalgebruik en taallaren realisti progressie in taalvaardigheid ook in dit scher is we zullen ons hier beperken tot opzicht was de vooruitgangsscore bij de het beschrijven van de bevindingen die uit experimentele groep bijna tweemaal zo voerig beschreven zijn in janssen van groot als bij de controlegroep doch weder dieten 1992 om bleek dit verschil niet significant opmerkelijk was wel dat elk van de experi in de eerste plaats is in dit experiment erva mentele groepen een hogere maar niet sig ren dat het uitvoeren van onderzoek in de nificante progressiescore liet zien dan iede basiseducatie ernstig belemmerd kan wor re controlegroep ongeacht de verschillen in den door uitval van cursisten en onregelma genoten onderwijstijd kortom we mogen tig lesbe-

zoek het experiment startte met met enige voorzichtigheid stellen dat trai 93 proefpersonen en eindigde met 35 die ning in zelfstandig leren kan leiden tot de reductie was gelukkig niet te wijten aan het verhoging van de kwaliteit van het oordeel experiment de uitval in de experimentele mits aan bepaalde condities voldaan wordt groep was gelijk aan die in de controle groep maar het had wel gevolgen voor de we hebben al eerder opgemerkt dat in de statistische power van het experiment uit in dit experiment toegepaste leeractiviteiten vc 22e jaargang nummer 5 mei juni 1993 zelfbeoordeling centraal stond tijdens e ot de tweede categorie rekenen we het workshop hebben we proberen aan te geven van feedback en het bevorderen van tonen waarom aan de deelnemers is inzicht in evaluatiecriteria gevraagd 40 seconden serieus na te den ken of ze in staat waren aan de spreker van een taal die ze niet op heel hoog niveau leeractiviteiten beheersen uit te leggen wat het begrip basiseducatie inhoudt daarna is hen de docenten van de experimentele groepen gevraagd te vertellen wat ze in die tijd is verzocht in ieder geval de volgende activi gedaan hadden deze inventarisatie leverde teiten tijdens de training in hun onderwijs op dat men bezig was geweest met het toe te passen analyseren van de gestelde taak gepro beerd had in de doeltaal te formuleren het globaal oordeel produkt getoetst had aan evaluatiecriteria leerders eraan wennen zich na het uitvoe en eigen lacunes had ontdekt kortom men ren van een taak af te vragen of die al dan had zich bewust een aantal vragen gesteld niet succesvol is uitgevoerd dit betekent die bevorderlijk zijn voor het leerproces en dat zij bij ieder schrijfprodukt dat wordt de sturing daarvan ingeleverd ook een globaal oordeel over dat produkt geven deze vorm van zelfbe in opvattingen over leren die erop gericht oordeling achteraf op basis van directe zijn de leerders actief te betrekken bij het observatie vraagt om reflectie op de eisen onderwijsleerproces speelt zelfevaluatie die een bepaalde taak stelt en stimuleert tot een grote rol lewkowicz moon 1985 toetsing van het eigen produkt aan die cri zien zelfbeoordeling als het middel bij uit teria stek omdat zelfbeoordeling een in wezen reflectieve handeling de ontwikkeling van analytisch oordeel een reflectieve en kritische houding kan leerders bij ieder schrijfprodukt laten aan bevorderen in tegenstelling tot de vorm van geven met welke aspecten zij problemen zelfbeoordeling die toegepast wordt bij de hebben of waaraan zij twijfelen dit betreft meting van de kwaliteit van het oordeel die zaken als spelling woordgebruik of gram introspectief van aard is is de zelfbeoorde maticale constructies docenten is geadvi ling die in de training is toegepast een vorm seerd verschillende symbolen te laten van directe observatie het beoordelen van gebruiken voor deze aspecten om het eigen produkten op inhoud en vorm de inzicht in de aard van de problemen te handeling van het zichzelf beoordelen op bevorderen het doel van deze activiteit is zich heeft echter weinig zin als deze niet is het richten van de aandacht op diverse lin ingebed in een context waarin met dat oor guistische kenmerken en bewustwording deel iets gedaan wordt een context van van de aspecten waar men iets aan zou zelfstandig leren leren om die reden zijn in kunnen of moeten doen de training aan de zelfbeoordeling een aan tal activiteiten gekoppeld die als kenmer kend voor ieren leren gezien worden richterich suter 1988 en activiteiten die de leerders in staat stellen beter te diagnos tiseren onder de eerste categorie vallen activiteiten als bewustmaking

van de rol als leerdoelen identificeren gebruik maken van voorkennis en bronnen pro bleemoplossend werken en zelfcorrectie mei juni 1993 nummer 5 22e jaargang ben je tevreden over deze tekst ja nee niet helemaal denk je dat goed te begrijpen is wat je bedoelt ja nee niet helemaal staat alles wat in de tekst moet staan erin ja nee heb je problemen gehad met het vinden van de goede woorden ja nee bij ja zet een streep onder die probleemwoorden de volgorde van de woorden in de zin ja nee bij ja zet een aan het eind van die zin het correct schrijven van een woord ja nee bij ja zet een s boven dat woord de juiste vorm van een woord ja nee bij ja zet een rondje om dat woord aan welke problemen zou je willen werken feedback probeemoplossen positieve en of informatieve feedback geven leerders als ze er blijk van geven te kunnen op het oordeel en de door de leerders aangegaan met de hiervoor genoemde suggesties geven problemen met name duidelijk ken-ties activeren om op basis van de door hen baar maken waar de leerder ten onrechte gesignaleerde problemen zelf aan te geven problemen signaleert en aangeven wat goed wat ze daaraan zouden kunnen doen is bovendien daar waar de leerder geen problemen signaleert maar deze wel optre zelfcorrectie den met dezelfde symbolen of verbaal aan de schrijfprodukten door de leerders zelf geven wat voor soort problemen dat zip laten corrigeren op basis van de feedback en met behulp van gesuggereerde of zelf voorkennis en bronnen uitgekozen bronnen leerders trainen in het gebruik maken van reeds aanwezige kennis door niet zelf als leerdoelen probleemoplosser te fungeren maar ook bij leerders bij ondersteunend oefenmateriaal het commentaar op de zelfbeoordeling en de vraag laten beantwoorden waarover die de schrijfprodukten te verwijzen naar lessen oefening ging indien leerders die oefening waarin bepaalde zaken behandeld zijn en of zelf hebben uitgekozen vragen waarom en suggesties te doen voor relevante bronnen wat het nut ervan was of ondersteunende oefeningen ntic 22e jaargang nummer 5 mei juni 1993 evaluatiecriteria contacten frequenter zijn dan schriftelijke en leerders bewust maken van het bestaan van receptief schriftelijke contacten weer vaker verschillende soorten evaluatiecriteria van het voorkomen dan productief schriftelijke gewicht daarvan en van de keuzes die daar omtrent gemaakt kunnen worden in relatie tot behoeften of taamaardigheidsniveau onderwijskenmerken de hiervoor beschreven leeractiviteiten heb ben alle te maken met taken die leerders in uit het al eerder vermelde verschil in succes de klas of gekoppeld aan het met de onder waarmee de training in de drie groepen ver wijssituatie verbonden huiswerk uitvoeren lopen is valt al af te leiden dat deze manier voor tweedetaalleerders is de transfer van van werken niet gemakkelijk is om na te leren in de klas naar ieren buiten de klas van gaan welke verklaringen er zouden zijn voor wezenlijk belang in de ogen van tweedetaal het feit dat de training in de ene groep beter leerders is de rol van de wereld buiten de verliep dan in de beide andere is een analy klas vaak beperkt tot die van toekomstig se gemaakt van tijdens het experiment ver toepassingsgebied voor de in de lessen zamelde gegevens over de gang van zaken opgedane taalvaardigheid het besef dat in in de betreffende klassen de toegemeten de klas toegepaste leeractiviteiten en leer ruimte staat niet toe daar uitvoerig op in te strategieen ook bevorderlijk kunnen zijn voor gaan we zullen ons beperken tot de in het leren buiten de onderwijssituatie lijkt onze ogen belangrijk-

ste kenmerken minder vaak voor te komen om teerders te stimuleren tot reflectie op die buitenschoolse situatie en de leermogelijkheden daarvan zijn het schoolklimaat leerkaarten ontworpen die door de deelnemers wekelijks ingevuld moesten worden de succesvolle groep onderscheidde zich op die leerkaarten staan voor schrijfvaardig bij aanvang van het experiment in de mateheid de voende wagen van sociale verantwoordelijkheid voor het onderwijsleerproces in de klas eenvoudiger wat heb ik deze week geschreven gezegd absentie kwam minder voor en als hoe ging dat iemand er niet zijn bestonden er wat heb ik gedaan om het te verbeteren afspraken over wie zorgde dat het lesmaterieel bij die persoon kwam het lijkt erop dat heeft dat geholpen het bestaan van een vorm van verantwoordelijkheid voor het leerproces in de groep de eerste vraag is bedoeld om de aandacht een vruchtbare bodem is voor het kweken te richten op die contactsituaties in de twee van verdergaande verantwoordelijkheid voor de vraag worden teerders gestimuleerd tot het eigen leerproces een oordeel over hun functioneren in de realiteit bewuste aandacht voor leerstrategieën en communicatiestrategieën reflectie de docent op handelen vormt het doel van de derde vraag de laatste vraag dient als stimulus tot deze moet overtuigd zijn van het belang van reflectie op het nut van bepaalde strategieën een dergelijke benadering en van het feit dat reflectie op leren behalve voor schrijfvaardigheid iedere leerling in staat is daarin te participeren digheid werden deze vier wagen op de leerren bovendien moet hij of zij in staat zijn de kaart ook gesteld voor de vaardigheden rol van onderwijsgevende langzamerhand te lezen luisteren en spreken dit met het oog laten overgaan in die van begeleider op het feit dat buiten de school mondelinge mei juni 1993 nummer 5 22e jaargang v ri activiteiten gevonden hadden bovendien stelden zij een map met c12siagt13-fier1aal samen wadpv2n ze activiteiten zoals hiervoor beschreven vor gebrek konden maken bij zelfcorrectie aan men riet de kern maar zijn een uitvloeisel van de vraag of leerlingen serieus keuzerigelijk de benadering het zijn slechts voorbeelden heid geboden wordt en of zij werkelijk gestuurd van zaken die zelfstandig ieren bevorderen muleerd worden tot reflectief gedrag moet maar de toepassing daarvan heeft weinig meer aandacht besteed worden dan aan de effectiviteit als uitgangspunt genomen wor toepassing van voorgeschreven technieken den en bijven steken op het niveau van technieken die niet ingebed zijn in de eraan ten tot slot lijkt het me relevant om te vermelden grondslag liggende principes de activiteiten den dat van de die experimentele groepen in de twee minder succesvolle groepen ble de groep waarin de training het best verliep ven veelal beperkt tot zeteo a deling en zelf en waarin de attitude van de cursisten in de correctie de cursisten kregen niet echt de loop van het experiment duidelijk verander gelegenheid om leerdoelen die zij zichzelf de van zeer docentafhankelijk naar steeds gesteld hadden op basis van die oordelen te meer eigen verantwoordelijkheid en zelfverwezenlijken en hun werd niet de mogelijk werkzaamheid de groep was met de laagheid geboden te ieren welke bronnen daarbij ste vooropleiding gebruikt konden worden alles wat erop volg de werd klassikaal aangeboden en was voor iedereen hetzelfde in de andere groep zoch anne mieke janssen van dieten ten de leerlingen op basis van zelf geconstateerde lacunes oefeningen uit die ze wilden taalkunde maken verantwoordden ze de keuze en ver

erasmusplein 1 telden ze waarom ze dat al dan niet nuttig nl 6525 ht nijmegen
noot bibliografie janssen van dieten j m zenbeoordeling en tweede taallaren een
empirisch 1 de instaptoets anderstalige vol onderzoek naar zelfbeoordeling bij vol
wassenen iav werd voor het eerst wassen teerders van het nederlands uitgegeven
in 1988 en wordt nu voile proefschrift kun nijmegen 1992 dig gereviseerd de ver-
schalende func janssen van dieten a t van der linden ties van de iav worden
gescheiden k duim m van der wouw m hermsen snel af te nemen intaketoetsen
voor instaptoets anderstalige volwassenen di toelating en plaatsing van cursisten
1 en 2 arnhem cit0 1988 enerzijds en een niveaumeter om de voortgang van cursis-
ten te meten i ewkovicz j j moon evaluation a way anderzijds de nieuwe instap-
toets of involving the leamar in j alderson ed wordt uitgebracht ander auspicien
van evaluation lancaster practical papers in de stichting adviesgroep roc english
language education 6 oxford pergamon press 1985 p 45 80 postbus 1034 nl 6801
mg arnhem voor nadere informatie kunt u contact richterich r b suter autonomie
et opnemen met john de jong fel do materiels pedagogiques quelques exem 31 85
521299 nvdr rr ples de cartes sur table in h fiolec ed autonomy and selfdirected
learning present fields of application strasbourg council of europe 1988 p 137 147
vc 22e jaargang nummer 5 mei juni 1993